

Natuurtoets

**Verkennde inventarisatie en beoordeling
natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-
kabeltracé Dordrecht Merwedehaven -
Alblasserdam**

projectnummer 411943
Definitief revisie 04
27 maart 2019

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht Merwedehaven - Alblasserdam

projectnummer 411943
documentnummer 411943-ECO-01
Definitief revisie 04
27 maart 2019

Auteurs

J. Melis
P. Zeinstra

Opdrachtgever

TenneT TSO B.V.
Postbus 718
6800 AS Arnhem

datum vrijgave	beschrijving revisie 04	goedkeuring	vrijgave
27-03-19	definitief	R.S. Raap	A.J. Brandsma

Inhoudsopgave

	Blz.
1	Inleiding 3
1.1	Aanleiding 3
1.2	Doel 4
1.3	Leeswijzer 4
2	Wettelijk kader natuurbescherming 5
2.1	Algemeen 5
2.2	Soortbescherming 5
2.3	Gebiedsbescherming 6
2.3.1	Natura 2000 6
2.3.2	Natuurnetwerk Nederland 6
3	Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen 8
3.1	Gebiedsbeschrijving 8
3.2	Projectvoornemen 10
4	Methodiek 13
4.1	Algemeen 13
4.2	Bureauonderzoek 13
4.3	Terreinbezoek 14
4.4	Effectbeoordeling en advies vervoltraject 14
5	Resultaten 15
5.1.1	Vogels 15
5.1.2	Vleermuizen 15
5.1.3	Overige zoogdieren 18
5.1.4	Reptielen, amfibieën en vissen 18
5.1.5	Ongewervelden 18
5.1.6	Planten 18
5.2	Beschermde gebieden 19
5.2.1	Ecologische hoofdstructuur 19
5.2.2	Natura 2000-gebieden 21
6	Effectbeschrijving en gevolgen 23
6.1	Overzicht beschermde soorten 23
6.2	Effecten op in het plangebied aanwezige beschermde soorten 23
6.2.1	Broedvogels 23
6.2.2	Vleermuizen 24
6.3	Maatregelen 25
6.3.1	Broedvogels 25
6.3.2	Vleermuizen 25

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblaserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

6.4	Effecten op beschermde gebieden	26
6.4.1	Effecten op de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	26
6.4.2	Effecten op Natura 2000-gebieden	26
7	Conclusies en aanbevelingen	27
	Geraadpleegde bronnen	29
	Bijlage I: Wettelijk kader	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van TenneT TSO B.V. heeft Antea Group een ecologisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van 150 kV-kabeltracé tussen het 150 kV Station Dordrecht Merwedehaven en het 150 kV station Alblasserdam. Het tracé ligt in de gemeenten Alblasserdam, Papendrecht en Dordrecht.

Het kabeltracé komt grotendeels parallel te liggen aan een bestaand bovengronds 150 kV-kabeltracé met hoogspanningsmasten. Het kabeltracé wordt grotendeels met gebruikmaking van HDD-technieken geplaatst, maar wordt op zeven locaties (inclusief de begin- en eindpunten) in open ontgraving aangelegd. Zie ook afbeelding 1.1.

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de Natuurtoets beschreven.

Afbeelding 1.1: 150 kV-kabeltracé Alblasserdam – Dordrecht (rood: open ontgraving, zwart: HDD boringen)

1.2 Doel

Het doel van voorliggende Natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland) en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- Welke in het kader van de Wnb beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedingsgebied van de voorgenomen ontwikkeling? Vinden er als gevolg van de ontwikkeling effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen en welke zijn dit? Dient in het kader van de Wnb een ontheffing aangevraagd te worden?
- Komen in de beïnvloedingszone van het projectgebied beschermde natuurgebieden voor? Zo ja, welke zijn dit en wat zijn de gevolgen hierop? Dienen vervolgstappen in de vorm van een uitwerking- of een compensatieplan opgesteld te worden?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 5 en 6 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer).

1.3 Leeswijzer

In de inleiding is beschreven waarom deze natuurtoets is uitgevoerd en met welk doel. Vervolgens beschrijft hoofdstuk twee algemene informatie over de natuurwetgeving. Hoofdstuk drie beschrijft de huidige en toekomstige situatie van het plangebied en de ligging ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland en de Natura 2000-gebieden. In hoofdstuk vier wordt de gebruikte methode voor de uitvoering van deze natuurtoets beschreven. In hoofdstuk vijf staan de resultaten van deze natuurtoets soortbescherming, onderverdeeld in literatuurstudie en terreinbezoek. In hoofdstuk zes worden de resultaten uit hoofdstuk vijf getoetst aan soortbescherming en gebiedsbescherming van de Wet natuurbescherming en de beschermingskaders van de NNN. Op grond hiervan worden conclusies en aanbevelingen beschreven in hoofdstuk zeven. Het laatste hoofdstuk geeft de gebruikte bronnen voor dit onderzoek weer, gevolgd door een bijlage, die o.a. algemene informatie verschaft met betrekking tot natuurwetgeving.

2 Wettelijk kader natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.3](#)) relevant voor voorliggende Natuurtoets.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In de voorliggende Natuurtoets wordt niet ingegaan op de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving.

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Tijdens een bijeenkomst van het Netwerk Groene Bureau d.d. 16 december 2016 is aangegeven dat drie provincies (Utrecht, Overijssel en Gelderland) de geldende "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten" (LNV, 2009) aanhouden en blijven hanteren in de Wet natuurbescherming. De verwachting is dat ook overige provincies deze beschermingsstatus aanhouden. De lijst wordt begin 2017 door de provincies geëvalueerd en waar nodig aangepast. Bij voorliggende toetsing is uitgegaan dat de lijst gehanteerd blijft en dat de nesten een jaarrond beschermde status houden. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1t/m4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden (zie ook tabel E in de bijlage).

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage tabel C en D van voorliggend rapport. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie. Zie de Bijlage voor een uitgebreide toelichting.

2.3 Gebiedsbescherming

2.3.1 Natura 2000

Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en / of Vogelrichtlijn. Voor de gebieden en de daarbij aangewezen soorten en habitattypen zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Een activiteit mag niet leiden tot significant negatieve effecten op deze doelen of tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken. Indien op voorhand significante effecten niet uitgesloten kunnen worden dient een Passende beoordeling opgesteld te worden.

2.3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden; de Natura 2000-gebieden maken daar deel van uit. Naast de Natura 2000-gebieden bevat het NNN ook overige leefgebieden van soorten en – om isolatie te voorkomen - gebieden die een verbinding vormen tussen natuurgebieden. Het NNN is onderdeel van het actieve beleid om bedreigde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. De

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

natuurgebieden die behoren tot het NNN en hun functies worden planologisch beschermd, hier geldt het 'nee, tenzij'- principe. De planologische bescherming betekent in het kort dat geen nieuwe bestemmingen worden toegestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de oppervlakte, de kwaliteit en de samenhang van het NNN. Hieraan wordt getoetst bij de verlening van een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Provinciaal beleid (Natuurnetwerk Nederland)

Elke provincie dient een structuurvisie opgesteld te hebben. Provincie Zuid-Holland heeft de structuurvisie 'Visie ruimte en mobiliteit 2014'. De structuurvisie omschrijft op hoofdlijnen welke ontwikkelingen gewenst zijn in Zuid-Holland. Om regels te kunnen stellen aan gemeentelijke bestemmingsplannen is de 'Verordening ruimte 2014' opgesteld. Het NNN is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen moeten hieraan worden getoetst. In of in de nabijheid van het NNN en beschermde gebieden in het kader van Wet natuurbescherming geldt het 'Nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen in het NNN toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Daarnaast heeft de provincie in het 'Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2017' het huidige en gewenste beheer voor de Natura 2000-gebieden, het NNN en agrarische gebieden met natuurwaarden aangegeven. Het beheerplan geeft tevens aan waar subsidiëring van beheer en ontwikkeling van (agrarische) natuur en landschapselementen plaats kan vinden. Eigenaren en gebruikers van gronden die binnen de begrenzing liggen van een natuurgebied of agrarisch natuur- of beheergebied, hebben de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor het beheer of kwaliteitsverbetering van dergelijke elementen. Subsidies worden op vrijwillige basis aangevraagd. De beheerder ontvangt bijvoorbeeld subsidie om een uitgesteld maaibeeld te kunnen voeren ten behoeve van weidevogels.

3 Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het eerste deel van het plangebied, ten zuiden van de Beneden Merwede, is een industrieel gebied van Dordrecht. Het noordelijkste puntje van Dordrecht is een ruigtegebied als onderdeel van Park Huis te Merwede, naast de Merwedehaven. Hierin ligt een klein moerasgebiedje met een oud fort. Ten noorden van de Beneden-Merwede is een groot gedeelte van het plangebied bestraat en bebouwd. Nog iets noordelijker, maar ten zuiden van de A15 ligt een groene zone (deels NNN/EHS). Dit heeft het uiterlijk van een parkgebied, met jonge gemende (voornamelijk loof-)bomen. Dit gebied ligt grotendeels aan de rand van bebouwing (bedrijventerreinen, industriegebieden en woonwijken) van Papendrecht. Zie onderstaande afbeeldingen voor een impressie van het plangebied.

Afb. 3.1: Beginpunt tracé, station Dordrecht Merwedehaven. Afb. 3.2: Veerplaat Dordrecht.

Afb. 3.3: Park Huis te Merwede, rechts Merwedehaven.

Afb. 3.4: Klein moerasgebied west van Merwedehaven.

Afb. 3.5: Recent gebouwde woningen bij Merwedehaven.

Afb. 3.6: Loswal, Papendrecht.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Afb. 3.7: Parkeerterrein Andoornlaan, Papendrecht.

Afb. 3.8: Wilgenpad, Papendrecht.

Afb. 3.9: Wilgenpad (vervolg), Papendrecht.

Afb. 3.10: Wilgenpad (vervolg), Papendrecht.

Afb. 3.11: Molenpad, Papendrecht.

Afb. 3.12: Molenpad (vervolg), Papendrecht.

Afb. 3.13: Molenpad (vervolg), Papendrecht.

Afb. 3.14: Einde tracé, station Alblasserdam.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

3.2 Projectvoornemen

In onderstaande figuren is het tracé van de toekomstige ondergrondse hoogspanningsverbinding weergegeven. In rood zijn de open ontgravingsdelen weergegeven, in geel de HDD boringen. De deelgebieden zijn in afbeelding 3.20 weergegeven in het grotere geheel.

Afbeelding 3.15. Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 1, open ontgraving (rood) en HDD (geel) aangegeven (Bron: GlobeSpotter).

Afbeelding 3.16. Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 2, open ontgraving (rood) en HDD (geel) aangegeven (Bron: GlobeSpotter).

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblaserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

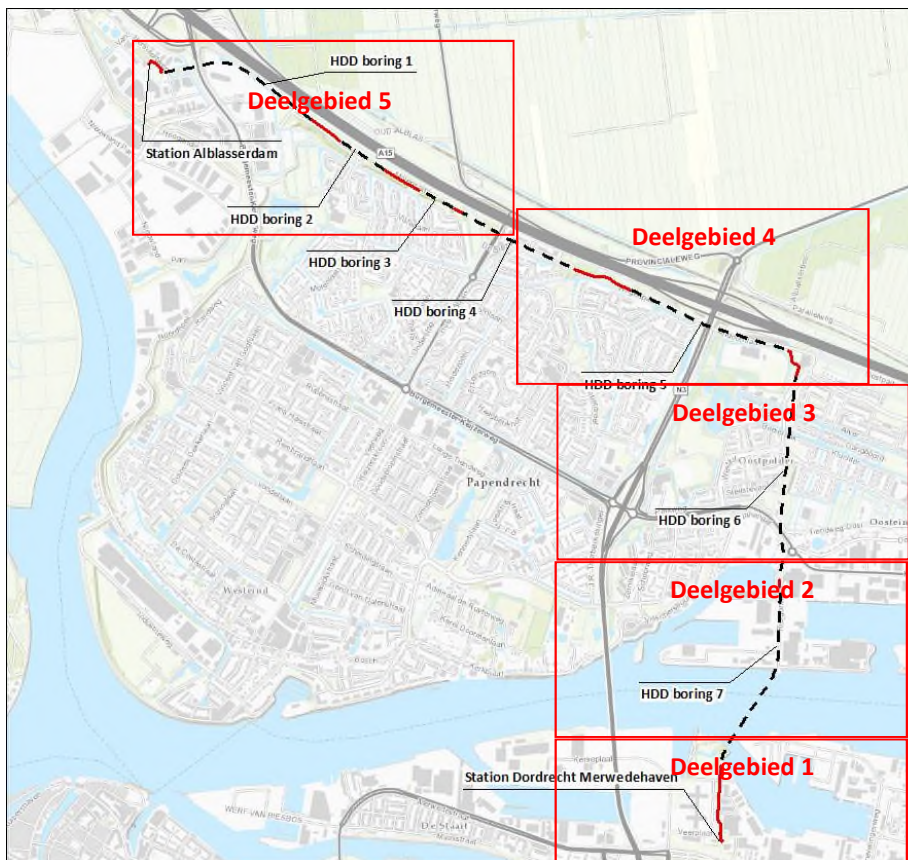
Afbeelding 3.17. Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 3, open ontgraving (rood) en HDD (geel) aangegeven (Bron: GlobeSpotter).

Afbeelding 3.18. Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 4, open ontgraving (rood) en HDD (geel) aangegeven (Bron: GlobeSpotter).

Afbeelding 3.19. Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 5, open ontgraving (rood) en HDD (geel) aangegeven (Bron: GlobeSpotter).

Afbeelding 3.20. Overzicht deelgebieden van 150 kV-kabeltracé Alblasserdam – Dordrecht (rood: open ontgraving, zwart: HDD boringen)

Ten behoeve van de aanleg van het 150kV kabeltracé worden geen watergangen aangetast, maar mogelijk worden meerdere bomen gekapt. De bomen die direct op het tracé staan, zoals de esdoorns bij de Loswal en enkele bomen ten zuiden van de A15, worden mogelijk gekapt. Mogelijk moeten bomen en bosschages direct naast het tracé eveneens verwijderd worden voor de uitvoering van de werkzaamheden (ketenpark, uitlegstroken HDD's enz.). De locaties en aantallen van deze verwijdering van bomen en bosschages zijn echter nog niet bekend. Dit wordt vooraf aan de daadwerkelijk uitvoeringsfase in overleg met de aannemer vastgesteld.

Het kabeltracé wordt slechts deels in open ontgraving aangelegd. Voor de overige delen (stedelijk en industrieel gebied, wegen en onder de Beneden-Merwede) wordt het kabeltracé met HDD-techniek gelegd op een diepte van circa 25-35m-mv. Bij de open ontgravingen worden aan de begin- en eindpunten werkputten gegraven voor de HDD.

Hiervoor zal de bodem tot circa 1,50 m – mv worden ontgraven, met een sleufbreedte van circa 2 m op de bodem en circa 5m aan het maaiveld. De werkstrookbreedte is nog niet bekend. Voorsnog wordt uitgegaan van maximaal 30m ter weersijden van het tracé. Daarbij wordt deels bovenlaag van het tracédeel verwijderd. Mogelijke aanwezige bomen en struiken worden geroid. De grond wordt lokaal opgeslagen. Tevens zal er mogelijk bemaling toegepast worden om de sleuf en werkputten droog te houden. Waar noodzakelijk, zullen werkwegen worden aangelegd vanaf de openbare weg naar en langs het tracé. Het maken van dammen met duikers

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

is vooralsnog niet voorzien. Er zullen ketenparken worden aangelegd en voor het HDD-tracé wordt bij de invoerzijde (nog niet bekend) een uitlegstrook gemaakt.

Het plangebied is het gebied waarin de primaire bovengrondse werkzaamheden plaatsvinden, inclusief ketenpark, toegangswegen, uitrijstroken en transportbanen. Daarbuiten is een verstoringstrook, die beïnvloed wordt door personele verstoring, maar ook zaken als bemaling, geluid en licht. Deze verstoringstrook kan per bron verschillen.

Na de werkzaamheden wordt het plangebied zoveel mogelijk in oude staat hersteld. Indien noodzakelijk wordt er herbeplanting uitgevoerd.

4 Methodiek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodiek die gehanteerd wordt tijdens het bureauonderzoek ([paragraaf 4.2](#)) en gedurende het terreinbezoek ([paragraaf 4.3](#)) van voorliggende Natuurtoets. In [paragraaf 4.4](#) wordt aangeduid hoe deze gegevens leiden tot een conclusie.

4.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedssfeer van het project;
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

4.2 Bureauonderzoek

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (artikel 3.10). Voorgenoemde soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten, bijlage II Verdrag van Bern en bijlage I Verdrag van Bonn) en moeten worden getoetst op voorkomen en het projecteffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wnb.

'Andere' beschermde soorten die zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen (zie tabel C en D in de bijlage) zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt het voorliggende project. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het projectgebied, wordt de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij wordt nagegaan of er in de periode 2014-2017 beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het projectgebied. Daarnaast worden indien relevant ook regionale bronnen, atlassen, gebruikt. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het projectgebied. Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie wordt een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het projectgebied voor zouden kunnen komen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EZ of provinciale digitale atlassen. Om inzicht te krijgen in de ligging van het projectgebied t.o.v. van het NNN is de provinciale website geraadpleegd.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

4.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van de bureaustudie is vastgesteld in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat in het plangebied. Op dinsdag 22 november 2016, op een overwegend droge herfstdag, ca 10 graden en bij windkracht 3, is het terreinbezoek afgelegd door ecoloog J. Melis van Antea Group. Op donderdag 31 januari 2019 is een tweede terreinbezoek afgelegd op een koude winterdag, rond de 1 graad en bij windkracht 4, door J. Melis en E. Kroezen. Aan de hand van de soorten uit de bureaustudie en aan de hand van het voorkomen van geschikt habitat is tijdens het terreinbezoek bepaald in hoeverre beschermde soorten kunnen voorkomen. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

4.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

5 Resultaten

Op basis van de gegevens van de bureaustudie, de aanwezige biotoop en ecologische expertise is in paragraaf 5.1 een inschatting gemaakt met betrekking tot het (mogelijk) voorkomen van planten- en diersoorten beschermd onder Wet natuurbescherming. Paragraaf 5.2 gaat in op gebiedsbescherming binnen het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming en het NNN.

5.1 Beschermd soorten

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij het projectgebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Dit betreft de beschermde soorten genoemd in Habitatrichtlijn (bijlage IV onderdeel a en b) en de niet-vrijgestelde ‘andere soorten’ uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming. De soorten zijn weergegeven in Tabel 5.1.

Tabel 5.1. Overzicht waargenomen beschermde soorten (Habitatrichtlijn (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10) en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest aangegeven met een ‘X’, in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF, 2012-2017). Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF (14 februari 2017) en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest (categorie 1t/m4)*	Boomvalk	X		
	Buizerd	X		
	Gierzwaluw	X		
	Havik	X		
	Huismus	X		
	Kerkuil	x		
	Ooievaar	X		
	Ransuil	X		
	Sperwer	X		
Zoogdieren	Bever		X	
	Verschillende vleermuizen**		X	
Reptielen	Geen waarnemingen			A
Amfibieën	Heikikker		X	
	Rugstreepad		X	
Insecten - Dagvlinders	Geen waarnemingen			A
Insecten - Kevers	Geen waarnemingen			A
Insecten - Libellen	Rivierrombout		X	
Vissen	Grote modderkruiper		X	
Planten	Geen waarnemingen			B

*Categorie 5: de afweging of er sprake is van een jaarrond beschermd uit categorie 5 wordt gemaakt bij de beschrijving van de resultaten van het terreinbezoek (paragraaf 5.1.1).

** Vleermuizen: gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of het projectgebied een functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in onderstaande paragrafen uiteengezet. Daarbij dient de opmerking gemaakt te worden dat de natuurtoets zich met name toespitst op delen met open ontgraving en directe omgeving (30 meter rondom het tracé).

5.1.1 Vogels

Jaarrond beschermd

In het oude fort gelegen in het deelgebied is een overwinterende kerkuil bekend. Deze broedt hier niet. In de elektriciteitsmast broedt slechtvalk in een kast op 20 meter hoogte. Verder zijn er ter plaatse van de geplande werkzaamheden en in een straal van 50-75 meter rondom het tracé geen andere jaarrond beschermde nesten aangetroffen, van bijvoorbeeld de buizerd. Er worden geen huizen/gebouwen aangetast of benaderd. Daarmee kan de aanwezigheid van andere gebouwbewonende soorten als huismus en gierzwaluw worden uitgesloten.

Overige broedvogels

Tijdens het terreinbezoek zijn algemene soorten als merel, vink en koolmees binnen het plangebied aangetroffen. In en rond de watergangen, die naast een deel van het tracé liggen, zijn wilde eend, meerkoet, grauwe gans, aalscholver en blauwe reiger waargenomen. Het terreinbezoek vond plaats buiten het broedseizoen. Er bevonden zich daardoor op het moment van het terreinbezoek geen actief gebruikte nesten binnen het plangebied. Desondanks zijn er in de bomen op de taluds bij het Molenpad en Wilgenpad vele, recent gebruikte, nesten van zangvogels gevonden. Het plangebied, met de verstoringsstrook (van, afhankelijk per soort, 5 tot meer dan 10 meter) eromheen, wordt geschikt geacht als broedgebied voor vele zang- en watervogels.

5.1.2 Vleermuizen

Er worden voor deze aanpassing geen gebouwen aangetast die vleermuisverblijven kunnen bevatten. Er worden mogelijk wel enkele bomen gekapt. De bomen die zeker gekapt worden (direct op het tracé), alsmede de bomen binnen een redelijke verstoringsafstand (strook 30 meter vanaf de primaire bovengrondse werkzaamheden), zijn gecontroleerd. Er zijn geen bomen met holtes aangetroffen welke potentieel geschikt zijn als vleermuisverblijf.

Vleermuizen oriënteren zich in het landschap door zich te laten leiden door lijnvormige elementen, zoals bomenrijen en watergangen. Meerdere boomrijen zijn mogelijk van belang als vliegroute voor diverse soorten vleermuizen. In de ruime omgeving van het plangebied zullen zich verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden, waardoor foerageerlocaties van vleermuizen in het plangebied aanwezig kunnen zijn. In het plangebied kunnen derhalve ook vliegroutes verwacht worden. Uit de bureaustudie komt naar voren dat gewone- en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis zijn waargenomen in de omgeving van het plangebied. Ook soorten rosse-, water- en meervleermuis kunnen worden verwacht in het plangebied.

In onderstaande figuren is het tracé van de toekomstige ondergrondse hoogspanningsverbinding weergegeven. In rood zijn de open ontgravingsdelen weergegeven, in geel de HDD boringen. De groene lijnen betreffen de potentiële vliegroutes en de blauwe zones de potentiële foerageergebieden. Daarnaast zijn in de lichtblauwe zones potentiële foerageergebieden weergegeven welke boven delen van het tracé liggen waar de buis met een HDD-techniek wordt geplaatst (en waar – met uitzondering van de in en uittredepunten - geen kabels in open ontgraving zal worden aangelegd).

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Afbeelding 5.1 Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 1: groen: potentiële vliegroutes, blauw potentiële foerageergebieden (ondergrond GlobeSpotter).

Afbeelding 5.2 Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 2: lichtblauw: potentiële foerageergebied boven HDD (ondergrond GlobeSpotter).

Afbeelding 5.3 Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 3: groen: potentiële vliegroutes, blauw potentiële foerageergebieden, lichtblauw: potentiële foerageergebied boven HDD (ondergrond GlobeSpotter).

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Afbeelding 5.4 Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 4: groen: potentiële vliegroutes, blauw potentiële foerageergebieden (ondergrond GlobeSpotter).

Afbeelding 5.5 Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 5: groen: potentiële vliegroutes, blauw potentiële foerageergebieden (ondergrond GlobeSpotter).

5.1.3 Overige zoogdieren

Tijdens het terreinbezoek zijn sporen van mol en (spits)muizen aangetroffen. Het plangebied zal vrijwel zeker gebruikt worden als foerageergebied door soorten als egel en kleine roofdieren als bunzing, hermelijn en wezel. Van de muizen en spitsmuizensoorten, zoals veldmuis, aardmuis, rosse woelmuis, bosmuis, bosspitsmuis en huisspitsmuis kunnen zich ook vaste verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied bevinden. Deze soorten zijn echter vrijgesteld.

Tijdens het terreinbezoek zijn er sporen van bevers aangetroffen in deelgebied 1. Bevers komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, langs beken, rivieren (uiterwaarden) en meren omzoomd door broekbossen. De aanwezigheid van bossen op de oevers is een vereiste; open of rotsige oevers worden namelijk gemeden (zoogdiervereniging.nl). In deelgebied 1 bevindt zich een klein moerasgebied met de beschreven habitats. Van de bever is op deze locatie geen voortplanting of vaste bewoning vastgesteld.

Tevens zijn er camerabeelden (Bron Tim Breur) bekend van een boomarter in het kleine moerasgebied bij het fort. Dit betreft één enkele waarneming. De soort is niet als vaste bewoner vastgesteld.

5.1.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Reptielen

Er worden geen zwaar(der) beschermde reptielen verwacht vanwege de aanwezige habitat en de landelijke verspreiding. In de stedelijke gebieden en de aangelegde plantsoenen is hiervoor geen geschikt gebied aanwezig.

Amfibieën

Uit de bureaustudie is gebleken dat een aantal beschermde amfibieën ten noorden van het plangebied is waargenomen (heikikker en rugstreeppad). Tijdens het terreinbezoek zijn geen sporen of individuen van beschermde amfibieën aangetroffen. De heikikker komt vooral voor in vochtige heidegebieden. De soort heeft een voorkeur voor zwak zure, voedselarme, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op hogere zandgronden. Daardoor komen ze vooral voor in vennen, poelen en watergangen in hoogveengebieden en uiterwaarden (ravn.nl). Het stedelijke gebied en de aangelegde plantsoenen bieden daarom geen geschikt biotoop voor de heikikker. Bovendien fungeert de A15 als een barrière, waardoor aanwezigheid van de heikikker eveneens kan worden uitgesloten.

De rugstreeppad komt voor langs grote rivieren en op de hogere zandgronden. De soort heeft de voorkeur voor zandige terreinen met hoge dynamiek (duinen, uiterwaarden, opgespoten terreinen, heidevelden en akkers), maar komt ook voor op klei- en veengronden (ravn.nl). Ook braakliggende terreinen vormen een ideaal leefgebied voor de rugstreeppad, doordat goed vergraafbare bodem en bouw materiaal om onder te schuilen aanwezig is (RVO, 2014).

De rugstreeppad is voor de voortplanting afhankelijk van ondiepe wateren, tijdelijke poeltjes, plassen, slootjes en vennen – niet zuurder dan pH 5 - (ravn.nl). Volgens de soortenstandaard (RVO, 2014) komt de soort niet voor in brede en grotere watergangen, met uitzondering van ondiepe oeverzones. Op de grens van deelgebied 2 en 3 is mogelijk zo een geschikt leefgebied van de rugstreeppad. Zie ook onderstaand figuur 5.6. Ook de poel ten zuiden van de natuurlijke oever kan mogelijk een geschikt voortplantingswater zijn. Het foerageergebied bevindt zich tot ongeveer 500 meter in de omgeving van de plekken waar ze zich overdag bevinden.

De rugstreeppad is een nacht-actieve soort; overdag verblijven ze in holtes, onder schuilelementen (tegels, pellets, tractorbanden) of ingegraven in de bodem. De soort heeft meerdere zomerverblijfplaatsen die hij wisselend in gebruikt neemt. Van half april tot en met september kan de rugstreeppad eieren afzetten. De meeste kooractiviteit vindt plaats vanaf de tweede helft van april, maar vooral in mei (RVO, 2014). Van oktober/november tot en met maart verblijft de soort in winterrust. De overwinteringslocatie dient boven het grondwater en vorstvrij gelegen te zijn.

De soort kan afstanden tot 5 km afleggen op zoek naar geschikt leefgebied. Dit geschiedt in willekeurige richtingen doordat ze zich niet leiden door vegetatiestructuren. Barrières voor verspreiding zijn wegen, brede watergangen en beschoeide waterkanten (RVO 2014). Dit maakt de kans op aanwezigheid van de rugstreeppad in het plangebied zeer klein.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Afbeelding 5.6 Nieuw tracé 150 kV (rood), HDD rood vierkant: groen: verharde kades, blauw potentieel geschikte poeltjes, geel: potentieel geschikt leefgebied (ondergrond GlobeSpotter).

In de soortenstandaard (RVO, 2014) staat omschreven dat voor het bepalen van de aanwezigheid van de rugstreeppad de volgende zaken onderbouwd dienen te worden:

1. Geschikt biotoop, én
2. Aanwezigheid rugstreeppad in afgelopen 3 jaar in directe omgeving (circa 1 km), én
3. Plangebied dient zonder barrières bereikbaar te zijn vanuit de directe omgeving.

Een geschikt biotoop is waarschijnlijk aanwezig. De rugstreeppad is echter niet waargenomen de afgelopen 3 jaar binnen 1 km van het plangebied (NDFP, geraadpleegd op 14 februari 2017 en op 8 februari 2019). Bovendien zijn er een aantal barrières aanwezig, zoals de A15, lokale wegen en de Merwede. Op basis van deze redenering kan de rugstreeppad worden uitgesloten.

Gewone pad, bastaard- en bruine kikker en kleine watersalamander kunnen daarnaast eveneens verwacht worden in het plangebied. Deze soorten zijn echter vrijgesteld en worden daarom niet meegenomen in de effectbeoordeling in hoofdstuk 6.

Vissen

Uit de bureaustudie komt naar voren dat de grote modderkruiper is waargenomen. Deze soort geeft de voorkeur aan ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige waterplantengroei (ravn.nl). De Merwede is onder invloed van de zee en heeft door getijdenverschil een dynamisch waterpeil. De grote modderkruiper komt voor in laag dynamische watermilieus, waardoor de aanwezigheid van de grote modderkruiper in de Merwede uitgesloten kan worden (synbiosys.alterra.nl). Bovendien worden geen watergangen in het plangebied aangetast. Daarmee zijn effecten op beschermde vissoorten op voorhand uit te sluiten.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

5.1.5 Ongewervelden

Uit de bureaustudie is gebleken dat de rivierrombout is waargenomen in de omgeving van het plangebied. De libellensoort komt voor in rivieren en grote beken, op plaatsen waar zand of slib is afgezet (libellennet.nl). Imago's, oftewel volwassen libellen, van deze soort kunnen zich bevinden in ruigtevegetaties in de directe nabijheid van de rivier. Het larvenhabitat bestaat uit zandige substraten in ondiepe, onbegroeide, stromingsluwe riviertrajecten. Dergelijk gebied komt niet voor in het plangebied. Aanwezigheid van beschermde ongewervelden wordt niet verwacht op basis van de bureaustudie en het aanwezige habitat. In de stedelijke gebieden en de aangelegde plantsoenen is hiervoor geen geschikt gebied aanwezig.

5.1.6 Planten

Er zijn in de nabijheid van het plangebied geen meldingen van beschermde soorten bekend. Deze worden ook niet verwacht gezien het voedselrijke habitat in het stedelijke gebied en de aangelegde plantsoenen. De meeste beschermde plantensoorten komen namelijk voor in voedselarme omstandigheden. Aangezien dit niet voorkomt in het plangebied, kan de aanwezigheid van beschermde plantensoorten worden uitgesloten.

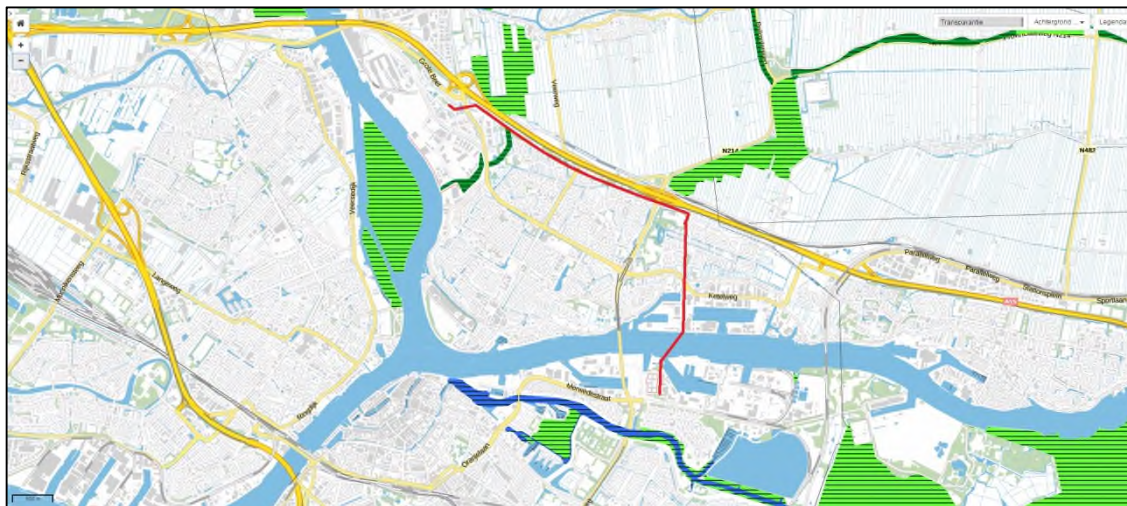
Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

5.2 Beschermde gebieden

5.2.1 Natuurnetwerk Nederland

In onderstaande afbeeldingen zijn de NNN-gebieden (in andere provincies genaamd NNN gebieden) van de provincie Zuid Holland weergegeven welke in de nabijheid van het toekomstige 150 kV kabeltracé aanwezig zijn.

Afbeelding 5.7. Tracé (rode lijn), EHS (Bron: ruimtelijkeplannen.zuid-holland.nl).

Afbeelding 5.8. Bovengronds gedeelte tracé (rode lijn), EHS (Bron: ruimtelijkeplannen.zuid-holland.nl).

Het plangebied maakt geen deel uit van het NNN, maar grenst er op één locatie direct aan. Tussen het tracé en het NNN ligt het fietspad 'Molenpad' (zie afbeelding 5.7 en 5.8). Dit deel van het NNN is in het Natuurbeheerplan 2017 aangemerkt als 'nog om te vormen landbouwgrond naar natuur'. De grens van dit EHS gebied betreft een grondwal met bomen en struiken (zie afbeelding 5.9).

Verder naar het zuiden toe, tot aan de Beneden Merwede, ligt er Kruiden- en faunarijk grasland beheertype (N12.02). Aan de andere kant van de Rijksweg A15 ligt er een beheertype 'Vochtig bos met productie' (N16.02). De Beneden Merwede is onderdeel van het NNN en is aangemerkt

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

als 'Rivier' (N02.01). Het tracé loopt onder de Beneden Merwede door en daarom maakt het plangebied niet deel uit van het NNN.

Afbeelding 5.9. Uitsnede luchtfoto EHS (Bron:GlobeSpotter) rode lijn: kabeltracé, groene arcering NNN-nog om te vormen)

Op 20 december 2016 is contact opgenomen met dhr. J.N.J.Kooijman van Provincie Zuid-Holland. Dhr. Kooijman heeft aangegeven dat bij EHS vooral rekening moet worden gehouden met de Wet natuurbescherming (met de onderdelen soortbescherming -voorheen FF-wet - , gebiedsbescherming – voorheen Natuurbeschermingswet - en de Boswet. Voor een aantal NNN-gebieden geldt er een subsidiebeleid, waardoor er geen activiteiten mogen plaatsvinden die het beheer (waar de subsidie voor ontvangen wordt) tegenwerken. Aangezien deze nog niet ingericht is, geldt dat niet voor het stukje EHS ten zuiden van de A15.

5.2.2 Natura 2000-gebieden

In onderstaande afbeeldingen zijn de Natura 2000 weergegeven welke in de nabijheid van het toekomstige 150 kV-kabeltracé aanwezig zijn.

Afbeelding 5.9. Tracé (rode lijn), Natura 2000-gebieden (geel) (Bron: Synbiosys/Alterra).

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn: 'Biesbosch' dat op ca. 2,5 kilometer afstand ligt, 'Boezems Kinderdijk' dat op ca. 2,7 kilometer afstand ligt en 'Donkse Laagten' dat op 5,1 kilometer afstand ligt (zie afbeelding 5.9).

Biesbosch is een Vogel- en Habitatrichtlijngebied.

- **kernopgaven:** kwaliteitsverbetering zoetwatergetijdengebied (3.05), rietmoeras (3.08), vochtige graslanden (3.09) en droge graslanden (3.13).
- **instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen:** beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden) (H3260B), slikkige rivieroever (H3270), stroomdalgraslanden (H6120), ruigten en zomen (moerasspirea) (H6430A), ruigten en zomen (harig wilgenroosje) (H6430B), glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) (H6510A), glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart) (H6510B), vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen) (H91E0A) en vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen) (H91E0B).
- **instandhoudingsdoelstellingen voor habitatoorten:** zeeprrik (H1095), rivierprrik (H1099), elft (H1102), fint (H1103), zalm (H1106), bittervoorn (H1134), grote modderkruiper (H1145), kleine modderkruiper (H1149), rivierdonderpad (H1163), meervleermuis (H1318), bever (H1337), Noordse woelmuis (H1340) en tonghaarmuts (H1387).
- **instandhoudingsdoelstellingen voor broedvogels:** aalscholver (A017), roerdomp (A021), bruine kiekendief (A081), porseleinhoen (A119), ijsvogel (A229), blauwborst (A272), snor (A292) en rietzanger (A295).
- **instandhoudingsdoelstellingen voor niet-broedvogels:** fuut (A005), aalscholver (A017), grote zilverreiger (A027), lepelaar (A034), kleine zwaan (A037), kolgans (A041), grauwe

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

gans (A043), brandgans (A045), smient (A050), krakeend (A051), wintertaling (A052), wilde eend (A053), Pijlstaart (A054), slobbeend (A056), tafelbeend (A059), kuifeend (A061), nonnetje (A068), grote zaagbek (A070), zeearend (A075), visarend (A094), meerkoet (A125) en grutto (A156).

De afstand tot stikstofgevoelige gebied binnen de 'Biesbosch' is circa 7 kilometer. Bij de aangewezen (broed)vogels wordt niet verwacht dat zij een binding hebben met het plangebied. De enige habitatsoort die een mogelijke ecologische relatie kan hebben met zowel het Natura 2000-gebied als het plangebied is de meervleermuis. Deze soort heeft namelijk een actieradius van 10 à 15 kilometer. De soort kan een verblijfplaats in het stedelijk gebied hebben, vliegen via het plangebied en/of de Beneden Merwede en foerageren in de Biesbosch.

Boezems Kinderdijk is een Vogelrichtlijngebied.

- **kernopgaven:** opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (meren en moerassen); en overjarig riet (4.06).
- **instandhoudingsdoelstellingen voor broedvogels:** purperreiger (A029), porseleinhoen (A119), zwarte stern (A197) en snor (A292).
- **instandhoudingsdoelstellingen voor niet-broedvogels:** smient (A050), krakeend (A051) en slobbeend (A056).

Donkse Laagten is een Vogelrichtlijngebied.

- **kernopgaven:** opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (meren en moerassen); en plas-dras situaties (4.11).
- **instandhoudingsdoelstellingen voor niet-broedvogels:** kleine zwaan (A037), kolgans (A041) en brandgans (A045).

Door de afstand, tussenliggende bebouwing en de Rijksweg A15 is geen ecologische relatie van de doelsoorten aanwezig met de Natura 2000-gebieden 'Boezems Kinderdijk' en 'Donkse Laagten'. Voor de geplande aanpassing is voor deze twee natuurgebieden een verdere voortoetsing aan gebiedsbescherming in het kader van Wet natuurbescherming niet aan de orde.

6 Effectbeschrijving en gevolgen

Alvorens de effecten te omschrijven van de werkzaamheden op de in het plangebied aanwezige soorten, geeft paragraaf 6.1 eerst een overzicht van de in (de omgeving van) het plangebied aanwezige soorten. Paragraaf 6.3 gaat vervolgens in op welke maatregelen er nodig zijn om geen verbodsbepalingen in het kader van soortbescherming Wnb te overtreden. Paragraaf 6.4 toetst ten slotte of er negatieve effecten optreden in beschermde gebieden (Wnb en NNN)

6.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat.

Tabel 6.1: Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezig	Potentieel voorkomend
Broedvogels	Alle soorten	X	-
Jaarrond beschermd	Kerkuil, slechtvalk	X	-
Vleermuizen	Alle soorten	-	X
Overige zoogdieren	Bever, boomarter	X	-
Libellen	Rivierrombout	-	X

6.2 Effecten op in het plangebied aanwezige beschermde soorten

6.2.1 Broedvogels

De werkzaamheden benaderen op veel plaatsen bomen, grasvelden en ruigtes. Dit kan verstoring opleveren voor broedende vogels als zang- en watervogels. Bij de uitvoering moet daarom rekening worden gehouden met broedvogels. Alle broedvogels in Nederland zijn tijdens hun broedseizoen beschermd; hun nesten en legsels mogen niet worden verstoord of vernield. Hiervoor kan in principe ook geen ontheffing worden verkregen. Het broedseizoen loopt ongeveer van half maart tot half juli, maar dit is afhankelijk van de klimatologische omstandigheden en de soort; de houtduif broedt bijvoorbeeld later. De Wet natuurbescherming schrijft geen datumgrenzen voor, de genoemde data zijn globaal. Ieder broedgeval is beschermd. Indien blijkt dat er een vogel aan het broeden is, ook buiten het broedseizoen, dan moet gewacht worden totdat deze hiermee klaar is en uit eigen beweging is vertrokken.

Als de werkzaamheden in het broedseizoen uitgevoerd worden, dient men vooraf te controleren of broedende vogels op of nabij het plangebied voorkomen. Deze maatregelen staan omschreven in paragraaf 6.3.1.

6.2.2 Jaarrond beschermde nesten

In deelgebied 1 broedt één jaarrond beschermde soort: de slechtvalk. Deze broedt in een elektriciteitsmast waarin een kast hangt. Tussen de verstoring en de kast (op ca. 20 meter hoogte) bevinden zich geen obstakels, maar de slechtvalk is niet gericht op het gebied. Foerageren doet de soort in de lucht. Negatieve effecten worden niet verwacht op voorwaarde dat er geen licht richting de nestkast schijnt tijdens het broedseizoen.

Categorie 5-soorten

Naast soorten met jaarrond beschermde nesten zijn er categorie-5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste in het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie-5-soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de directe omgeving of onvoldoende nestgelegenheid hebben in de directe omgeving.

6.2.3 Vleermuizen

Daar er geen vleermuisverblijven in (de nabijheid) van het plangebied zijn, zijn er geen negatieve effecten te verwachten op vleermuisverblijven. Er worden geen bomen met holtes gekapt.

De exact te kappen bomen zijn nog niet allemaal bekend; hierdoor kunnen in potentie functionele vliegroutes worden aangetast. Als er bijvoorbeeld grote gaten vallen in bomenrijen en er geen direct naastgelegen alternatieven zijn, kan dit als gevolg hebben dat vleermuizen hun foerageergebieden niet meer kunnen bereiken. Dit gaat ten koste van de functionaliteit van de verblijfplaats. Zodra bekend is welke bomen exact gekapt worden, zal beoordeeld moeten worden of dit ten koste gaat van vliegroutes van vleermuizen. In de soortenstandaard van de gewone dwergvleermuis wordt bij nieuwe vliegroutes een plantafstand van maximaal 7 meter gehanteerd; bij dubbele rijen bomen mag dit 16 meter zijn (RVO, 2014). Vleermuizen gebruiken vooral de kruinen van bomen als lijnvormig element. Indien gaten van kruin tot kruin groter dan 7 meter vallen (dit kan van boomstam tot boomstam dus meer dan 7 meter zijn, afhankelijk van de leeftijd van en het type boom), dient een ecooloog te bepalen of dit negatieve effecten kan hebben op de vliegroute van vleermuizen.

Voor het in open ontgraving aanleggen van het kabeltracé wordt op een locatie in deelgebied 4 een potentiële vliegroute doorsneden; zie ook de doorkruising van het tracé (rood) met de vliegroute (groen) in figuur 5.4. In figuur 6.1 is een close-up weergave van figuur 5.4. Hierin wordt in meer detail aangegeven waar het tracé ligt en waar potentiële vliegroutes liggen.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht Merwedehaven - Alblaserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Afbeelding 6.1 Nieuw tracé 150 kV, deelgebied 4 close-up: groen: potentiële vliegroutes, rood nieuw tracé, open ontgraving, paarse cirkel geeft de locatie van de te kappen bomen weer (ondergrond GlobeSpotter).

Onderstaand figuur geeft de situatie in het veld weer. Het betreft boomnummer 39 en 40.

Afbeelding 6.2: kabeltracé (rood) en mogelijk te kappen bomen nabij vliegroute (paars) (boomnummers 39 en 40)

Bovenstaande vliegroute loopt tussen twee groenstroken. Indien de bomen aan de noordzijde van de vliegroute niet gekapt worden en indien enkel de bomen 39 en 40 gekapt worden kan gesteld worden dat deze werkzaamheden geen invloed hebben op de vliegroute voor de vleermuizen. Er blijven namelijk andere vliegroutes. Daarnaast is het gewenst om na de werkzaamheden de mogelijke vliegroute, waar mogelijk, te herstellen door herplant van bomen. Ook is het gewenst de bomen aan de noordzijde (uiterst linker bosschage in figuur 6.2, linker afbeelding) te behouden, zodat de vleermuizen gebruik kunnen blijven maken van deze potentiële vliegroute. Op basis van bovenstaande punten zijn er geen effecten te verwachten op eventuele vliegroutes.

Voor de overige gebieden geldt dat de werkzaamheden, met uitzondering van het kappen van de bomen en het rooien van de bosschages, tijdelijk van aard zijn. Ter voorkoming van lichtverstoreng op vliegroutes en foerageergebieden dient rekening gehouden te worden met verlichting zoals anti-diefstal opstellingen, op potentiële foerageergebieden en vliegroutes. Deze maatregelen staan omschreven in paragraaf 6.3.2.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

6.2.4 Overige zoogdieren

De bever komt voor nabij het deelgebied 1. Hier ligt een klein moeras waar ze hun burcht hebben gebouwd. De werkzaamheden liggen buiten dit gebied en het open terrein waar de werkzaamheden worden uitgevoerd is geen leefgebied voor de bever. Het pad om het bevergebied heeft wordt regelmatig belopen, zodat de bevers aan dit soort verstoring al gewend zijn. Door de tussenliggende bomen en struiken, verharde grond en de afstand. Tot de leefomgeving worden er geen negatieve effecten verwacht.

6.3 Maatregelen

6.3.1 Broedvogels

Slechtvalk:

1. Verlichting dient weggehouden te worden van de locatie waar de slechtvalkkast hangt.

De werkzaamheden benaderen geschikte broedbiotopen zoals, bomen en struiken, en watergangen met begroeide oevers. In deze biotopen kunnen zangvogels en watervogels tot broeden komen.

Algemeen geldt:

1. Kap- en snoeiwerkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen (circa 15 maart tot 15 juli).

Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden worden er geen negatieve effecten op broedvogels verwacht.

Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden geldt het volgende:

1. Ruim voor de start van het broedseizoen het terrein ongeschikt maken voor broedvogels, door linten te plaatsen en oevers te maaien;
2. Men dient, vlak voor de start van de werkzaamheden, door een ter zake kundige ecooloog te laten controleren of broedende vogels op of nabij het plangebied voorkomen;
3. Als verstoringszone van algemene broedvogels moet buiten het directe werkgebied een marge gehanteerd worden;
4. Als toch broedgevallen optreden, dient bij het uitvoeren van de werkzaamheden zoveel afstand gehouden te worden, dat geen verstoring optreedt;
5. Ecologische begeleiding kan vertragingen tijdens de uitvoering voorkomen door ervoor te zorgen dat gecontroleerd wordt of de genomen maatregelen nog functioneren, of dat deze moeten worden uitgebreid;
6. Ecologische begeleiding kan voorkomen dat, alsnog ontstane, broedgevallen verstoord worden, door te bepalen hoe de werkzaamheden ter plaatse kunnen doorgaan.

6.3.2 Vleermuizen

Op de afbeeldingen in paragraaf 5.1.2 zijn aangegeven waar potentiële vliegroutes en foerageergebieden zijn. Er zijn geen bomen met holtes aangetroffen welke potentieel geschikt zijn als vleermuisverblijf.

Met uitzondering van enkele bomen genoemd in afbeelding 6.1 wordt geadviseerd om geen bomen in bomenrijen te kappen indien gaten ontstaan van meer dan 7 meter van kruin tot kruin. Afhankelijk van de leeftijd van en het type boom kan dit van boomstam tot boomstam dus meer dan 7 meter zijn). Indien bomen in bomenrijen alsnog moeten worden gekapt zal een ecooloog moeten bepalen of nader onderzoek naar het effect op de potentiële vliegroutes noodzakelijk is. Hier dient in het uiteindelijke werkplan van de aannemer rekening mee te worden gehouden.

Indien bomenrijen gekapt gaan worden waardoor gaten van meer dan 7 meter van kruin tot kruin ontstaan:

1. Een ter zake kundige ecooloog op het gebied van vleermuizen bepalen of nader onderzoek naar vliegroutes noodzakelijk is of dat de bomenkap geen invloed heeft op de vliegroutes;

2. Zo ja: dient dit onderzoek uitgevoerd te worden door middel van twee terreinbezoeken per locatie waarbij de vroegste periode van deze bezoeken half april en half juni is;
3. Indien er (blijkend uit het nader onderzoek) een vliegroute aanwezig is, er geen alternatieve route aanwezig is voor de vleermuizen en er geen afdoend alternatief te vinden is in de werkwijze, dient een ontheffing op de verbodsartikelen in de Wet Natuurbescherming bij Provincie Zuid-Holland te worden aangevraagd.

De gehele omgeving kan in gebruik zijn als foerageergebied voor vleermuizen. Dit geldt met name voor de parkachtige omgeving langs de A15 en de ruigtestrook bij de Merwedehaven. Boomwallen en watergangen kunnen door vleermuizen gebruikt worden als vliegroute. Er moet tijdens de werkzaamheden rekening gehouden worden met lichtoverlast op potentiële foerageergebieden en vliegroutes.

Om verstoring zoveel mogelijk te beperken worden de volgende maatregelen voorgesteld:

1. Lichtoverlast in de buurt van als potentieel foerageergebied aangemerkte elementen (boomwallen en watergangen) moet worden voorkomen door het licht weg te draaien van deze potentiële locaties;
2. Indien er 's nachts licht gevoerd moet worden heeft de kleur amber de voorkeur.

6.4 Effecten op beschermde gebieden

6.4.1 Effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Voor wat betreft het NNN is alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. Er bevindt zich geen EHS binnen het plangebied. Aan de rand van het tracé is een EHS aanwezig. Zodra bomen binnen deze EHS gekapt worden, zal er rekening moeten worden gehouden met houtopstanden beschermd conform Wet natuurbescherming – voorheen de Boswet - en zou mogelijk een kapmelding moeten worden gedaan. Daarom dienen de werkzaamheden buiten het NNN plaats te vinden. Er is dan van directe aantasting van het NNN geen sprake. Provincie Zuid-Holland past geen externe werking toe voor de beoordeling van werkzaamheden op werkzaamheden buiten het NNN. Vanuit dit oogpunt zijn er voor EHS dus geen belemmeringen.

6.4.2 Effecten op Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt niet in of nabij een Natura 2000-gebied. Op basis van de aard en omvang van de werkzaamheden en de afstand tot het Natura 2000-gebied zijn effecten op broed- en niet-broedvogels uit te sluiten.

De habitatsoort meervleermuis (aangewezen soort van Natura 2000-gebied "Biesbosch") krijgt mogelijk te maken met de werkzaamheden in potentiële foerageergebieden en vliegroutes. De werkzaamheden hebben slechts een zeer tijdelijk, zeer beperkt en zeer lokaal effect. Tussen de Natura 2000-gebieden en de aanpassing (die grotendeels ondergronds plaatsvindt) liggen snelwegen, waterwegen en industrieel gebied. De meervleermuis foerageert vooral boven grote open wateren en langs oevers. Door bij het gebruik van verlichting het licht niet op potentiële vliegroutes te laten schijnen en - indien nodig - 's nachts amberkleurig licht te gebruiken, zijn er geen effecten te verwachten op de meervleermuis. Er zijn voldoende alternatieve foerageergelegenheden in de omgeving. Effecten op de instandhoudingsdoelen van de in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden zijn daarmee uitgesloten. Vervolgstappen in het kader

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblaserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

van gebiedsbescherming in de Wet natuurbescherming, zoals het opstellen van een Voortoets zijn dan ook niet noodzakelijk.

7 Conclusies en aanbevelingen

Voor de werkzaamheden worden bomen en bosschages verwijderd. Een deel van deze kap is nog niet exact bekend. Er worden geen sloten of watergangen aangetast. De voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de aanpassing zijn tijdelijk van aard. Het karakter van de gebieden waar de werkzaamheden worden uitgevoerd wordt er, buiten de gekapte bomen, niet blijvend door veranderd.

Soortbescherming Wet natuurbescherming

Tabel 7.1: Overzicht van potentieel voorkomende beschermde soorten Wet natuurbescherming in het plangebied waarvoor maatregelen getroffen dienen te worden.

Soortgroep	Soort	Aanwezig	Potentieel voorkomend	Vervolgactie
Broedvogels	Alle	X	-	Mitigatie
Vleermuizen	Alle	-	X	Eventueel nader onderzoek Zeker mitigatie

- Er dient speciale aandacht te zijn voor het voorkomen van lichtval op de slechtvalkenkast.
- Indien de werkzaamheden in het vogelbroedseizoen (indicatief: 15 maart – 15 juli) worden uitgevoerd zijn mitigerende maatregelen ter voorkoming van broedgevallen van water- en zangvogels verplicht. Indien er broedgevallen aanwezig zijn mogen deze niet verstoord worden. Ecologische begeleiding kan hierbij belangrijk zijn. Indien de werkzaamheden buiten het vogelbroedseizoen worden uitgevoerd zijn de mitigerende maatregelen voor vogels niet noodzakelijk;
- Indien uit het definitieve werkplan voor uitvoering blijkt dat bomen in bomenrijen moeten worden gekapt waarbij grotere gaten dan 7 meter vallen van kruin tot kruin, zal een ecoloog moeten bepalen of nader onderzoek naar de aanwezigheid van vliegrouetes noodzakelijk is. Dit kan mogelijk leiden tot aantasting van vliegrouetes van vleermuizen en/of de verplichting van het aanvragen van een ontheffing op de verbodsartikelen in de soortbescherming van de Wet natuurbescherming;
- Voor het kunnen uitvoeren van de werkzaamheden is reeds duidelijk dat de bomen 39 en 40 dienen te worden gekapt. Na de werkzaamheden dient de mogelijke vliegrouete herstelt te worden door deze bomen, waar mogelijk, te herplanten. Aangezien de bomen aan de noordzijde behouden blijven, kunnen de vleermuizen gebruik blijven maken van deze potentiële vliegrouete. Er zijn dan geen effecten te verwachten op eventuele vliegrouetes;
- Er zijn mitigerende maatregelen van toepassing ter voorkoming van lichtoverlast op vliegrouetes en foerageergebieden van vleermuizen;
- Voor alle dieren geldt natuurlijk de zorgplicht.

Natura 2000

Het plangebied ligt niet in of nabij een Natura 2000-gebied. Mogelijk komt de meervleermuis in het plangebied voor. Indien bij het gebruik van verlichting het licht niet op potentiële vliegrouetes schijnt en - indien nodig - 's nachts amberkleurig licht wordt gebruikt, zijn geen effecten te verwachten op de instandhoudingsdoelstelling van de meervleermuis.

Op basis van de aard, gebruikte maatregelen en omvang van de werkzaamheden en de afstand tot het Natura 2000-gebied zijn effecten op habitattypen en –soorten uit te sluiten. Effecten op

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

de kerntaken en instandhoudingsdoelen van de in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden zijn daarmee uitgesloten. Vervolgstappen in het kader van gebiedsbescherming van de Wet natuurbescherming, zoals het opstellen van een Voortoets, zijn dan ook niet noodzakelijk.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Binnen het plangebied is geen NNN-gebied aanwezig. Provincie Zuid-Holland past geen externe werking toe. Volgens dhr. J.N.J. Kooijman van Provincie Zuid-Holland geldt er geen speciaal beleid voor het NNN, maar dient er wel rekening gehouden te worden met de soortbescherming, gebiedsbescherming en bescherming van houtopstanden binnen de Wet natuurbescherming (voorheen de onderdelen FF-wet, NB-wet en Boswet). Daarom dienen de werkzaamheden buiten het NNN plaats te vinden. Er is dan geen noodzaak voor een compensatieplan.

Heerenveen, maart 2019
Antea Group

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Kranenburg, J., R.P.J.H Struijk, M. Schiphouwer, J. Bergsma, K. Didderen & J.E. Herder, 2015. De vissen van Zuid-Holland. Stichting RAVON, Nijmegen en Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Mostert, K., 2011. Zoogdieratlas.nl Werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Kleukers, R.M.J.C., E.J. van Nieukerken, B. Odé, L.P.M Willemse & W.K.R.E. van Wingerden, 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera) – Nederlandse Fauna 1. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-200 – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Bos, F.G., M.A. Bosveld, D.G. Groenendijk, C.A.M. Van Swaay & I. Wynhoff, 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming (Nederlandse Fauna 7). Vlinderstichting, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Creemers, Raymond C.M. & Jeroen J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland (Nederlandse Fauna 9). RAVON, Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren – Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- FLORON 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse flora. Stichting FLORON, Nijmegen.

Protocollen en gedragscodes

- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaards (www.rvo.nl), waaronder rugstreepad, gewonde dwergvleermuis
- Vleermuisprotocol_2013_27_maart_2013, Netwerk Groene Bureaus (NGB)
- Stowa soortenprotocollen (www.stowa.nl)

Beschermde gebieden

- GlobeSpotter
- www.synbiosys.alterra.nl

Lokale kennis

- Het terreinbezoek op 31 januari 2019 is uitgevoerd in gezelschap van ecooloog en lokale gebiedskenner Tim Breur van Breur Ecologie & Onderzoek.

Verspreiding en informatie

- www.nederlandsesoorten.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdierverseniging.nl
- www.vleermuis.net
- www.dasenboom.nl
- www.vlindernet.nl
- www.eis-nederland.nl
- www.floravannederland.nl
- www.rvo.nl
- www.ravon.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vlinderstichting.nl
- www.libellennet.nl
- www.wilde-planten.nl
- ruimtelijkeplannen.zuid-holland.nl

Bijlage 1 Natuurwetgeving

Bijlage I: Wettelijk kader

Soortbescherming

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze Bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze Bijlage voor de vogelsoorten en Tabel B van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten niet zijnde vogels). Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel C en D van deze Bijlage. Daarnaast zijn er een aantal vogelsoorten die een jaarrond beschermd nest hebben. Deze zijn opgenomen na tabel A.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Tabel A. Vogels die vallen onder artikel 3.5 (Bern bijlage II, Bonn bijlage I) én in Nederland broeden. Info tabel: Ingekorte lijst vogelsoorten Conventie van Bern bijlage II. Deze lijst is ingekort door alleen die vogels op te nemen die volgens de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Nederlandse Fauna serie deel 5 uit 2002) en de Avifauna van Limburg (uit 2006) in Nederland broeden. Dwaalgasten en overwinteraars zijn uit de lijst verwijderd.

Appelvink	Grote bonte specht	Purperreiger
Baardman	Grote gele kwikstaart	Putter
Beflijster	Grote karekiet	Ransuil
Bergeend	Grote stern	Rietgors
Bergfluitier	Grote zilverreiger	Rietzanger
Bijeneter	Havik	Rode wouw
Blauwborst	Heggenmus	Roerdomp
Blauwe kiekendief	Hop	Roodborst
Boerenwaluw	Huiswaluw	Roodborsttapuit
Bontbekplevier	IJsvogel	Roodhalsfuut
Bonte strandloper	Kerkuil	Rouwkwikstaart
Bonte vliegenvanger	Klapekster	Sijs
Boomklever	Klein waterhoen	Slangenarend
Boomkruiper	Kleine barmsijs	Slechtvalk
Boompieper	Kleine bonte specht	Smelleken
Boomvalk	Kleine karekiet	Snor
Bosrietzanger	Kleine plevier	Sperwer
Bosruiter	Kleine zilverreiger	Spotvogel
Bosuil	Kleinst waterhoen	Sprinkhaanzanger
Braamsluiper	Kluut	Steenuil
Brandgans	Kneu	Steltkluut
Bruine kiekendief	Koereiger	Strandplevier
Buizerd	Koolmees	Taigaboomkruiper
Casarca	Kortsnavelboomkruiper	Tapuit
Cetti's zanger	Kraanvogel	Tjiftjaf
Draaihals	Krekelzanger	Torenvalk
Duinpieper	Kruisbek	Tuinfluitier
Dwergmeeuw	Kuifmees	Velduil
Dwergstern	Kwak	Visarend
Engelse kwikstaart	Kwartelkoning	Visdief
Europese kanarie	Lepelaar	Vuurgoudhaan
Fitis	Matkop	Wespendief
Fluitier	Middelste bonte specht	Wielewaal
Geelgors	Nachtegaal	Winterkoning
Gekraagde roodstaart	Nachtzwaluw	Witbandkruisbek
Gele kwikstaart	Noordse stern	Witte kwikstaart
Georde fuut	Oehoe	Witwangstern
Glanskop	Oeverloper	Woudaap
Goudhaan	Oeverpieper	Zeearend
Grasmus	Oeverzwaluw	Zwarte mees
Graspieper	Ooievaar	Zwarte ooievaar
Graszanger	Orpheusspotvogel	Zwarte roodstaart
Grauwe kiekendief	Paapje	Zwarte specht
Grauwe klauwier	Pestvogel	Zwarte stern
Grauwe vliegenvanger	Pimpelmees	Zwarte wouw
Griel	Poelruiter	Zwartkop
Groene specht	Porseleinhoen	Zwartkopmeeuw
Groenling		

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Overzicht vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest (ministerie LNV, 2009)

Soort	Categorie	Toelichting
Steenuil	1	Nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Gierzwaluw, Roek	2	Nesten van koloniebroeders
Grote gele kwikstaart, Huismus, Oehoe, Ooievaar, Kerkuil, Slechtvalk	3	De fysieke voorwaarden voor de vaste nestplaats zijn afhankelijk van bebouwing, vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
Boomvalk; Buizerd; Havik, Ransuil Sperwer, Wespandief en Zwarte wouw	4	Vogels die jaar in jaar uit in hetzelfde nest broeden en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
 Merwedehaven - Alblaserdam
 projectnummer 411943
 27 maart 2019 revisie 04
 TenneT TSO B.V.

Tabel B. Soorten (niet zijnde vogels) die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam	
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren-landzoogdieren	hamster	
	geelbuikvuurpad		otter	
	heikikker		bever	
	kamsalamander		hazelmuis	
	knoflookpad		lynx	
	rugstreeppad		noordse woelmuis	
	vroedmeesterpad		wilde kat	
	poelkikker		wolf	
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis	
	apollovlinder		bechsteins vleermuis	
	boszandoog		bosvleermuis	
	donker pimpernelblauwtje		brandts vleermuis	
	grote vuurvlinder		franjestaat	
	pimpernelblauwtje		gewone grootoorvleermuis	
	tijmblauwtje		grijze grootoorvleermuis	
	zilverstreephooibeestje		grote hoefijzerneus	
Insecten-haften	oeveraas		grote rosse vleermuis	
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever		ingekorven vleermuis	
	gestreepte waterroofkever		kleine dwergvleermuis	
	juchtleerkever		kleine hoefijzerneus	
	vermiljoenkever		laatvlieger	
Insecten-libellen	mercurwaterjuffer		meervleermuis	
	bronslibel		mopsvleermuis	
	gaffellibel		noordse vleermuis	
	gevlekte witsnuitlibel		rosse vleermuis	
	groene glazenmaker		ruige dwergvleermuis	
	noordse winterjuffer		tweekleurige vleermuis	
	oostelijke witsnuitlibel		vale vleermuis	
	rivierrombout		watervleermuis	
sierlijke witsnuitlibel	gewone dwergvleermuis			
Insecten-nachtvlinders	teunisbloempijlstaart		Zoogdieren-zeezoogdieren	walrus
Reptielen	dikkopschildpad		Zoogdieren-zeezoogdieren	bultrug
	kemp's zeeschildpad			gewone vinvis
	lederschildpad			bruinvis
	soepschildpad			dwergpotvis
	gladde slang			gestreepte dolfijn
	muurhagedis	gewone dolfijn		
	zandhagedis	gewone spitsdolfijn		
geel schorpioenmos	grijze dolfijn			
Sporenplanten-bladmossen	tonghaarmuts	kleine zwaardwalvis		
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren	narwal		
Vissen	steur	orka		
	houting	tuimelaar		
Weekdieren	bataafse stroommossel	witflankdolfijn		
	platte schijfhoren	witsnuitdolfijn		
Zaadplanten	liggende raket	noordse vinvis		
	drijvende waterweegbree	potvis		
	groenknolorchis	butskop		
	kruidend moerasscherm	dwergvinvis		
	zomerschroeforchis	griend		
		spitsdolfijn van gray		
		witte dolfijn		

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
 Merwedehaven - Alblasterdam
 projectnummer 411943
 27 maart 2019 revisie 04
 TenneT TSO B.V.

Tabel C. "Overige Soorten" onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a. Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Holland en Noord-Noord-Brabant, vrijgesteld. In Limburg is daarnaast de molmuis vrijgesteld, in Friesland de steenmarter en in Noord-Brabant het wild zwijn.

Zoogdieren	Waterspitsmuis	Donker pimpernelblauwtje
Aardmuis*	Wezel**	Duinparelmoervlinder
Boommarter	Wild zwijn	Gentiaanblauwtje
Bosmuis*	Woelrat*	Grote parelmoervlinder
Bunzing**	Amfibieën	Grote vos
Damhert	Alpenwatersalamander	Grote vuurvlinder
Das	Bruine kikker*	Grote weerschijnvlinder
Dwergmuis*	Gewone pad*	Iepenpage
Dwergspitsmuis*	Kleine watersalamander*	Kleine heivlinder
Edelhert	Meerkikker*	Kleine ijsvogelvlinder
Eekhoorn	Middelste groene kikker*	Kommavlinder
Egel*	Vinpoetsalamander	Pimpernelblauwtje
Eikelmuis	Vuursalamander	Sleedoorpage
Gewone bosspitsmuis*	Reptielen	Spiegelkloppje
Gewone zeehond	Adder	Veenbesblauwtje
Grote bosmuis	Hazelworm	Veenbesparelmoervlinder
Grijze zeehond	Levendbarende hagedis	Veenhooibeestje
Haas*	Ringslang	Veldparelmoervlinder
Hermelijn**	Vissen	Zilveren maan
Huisspitsmuis*	Beekdonderpad	Libellen
Konijn*	Beekprik	Beekkrombout
Molmuis	Elrits	Bosbeekjuffer
Ondergrondse woelmuis*	Europese rivierkreeft	Donkere waterjuffer
Ree*	Gestippelde alver	Gevlekte glanslibel
Rosse woelmuis*	Grote modderkruiper	Gewone bronlibel
Steenmarter	Kwabaal	Hoogveenglanslibel
Tweekleurige bosspitsmuis*	Dagvlinders	Kempense heidelibel
Veldmuis*	Aardbeivlinder	Speerwaterjuffer
Veldspitsmuis	Bosparelmoervlinder	Kevers
Vos*	Bruin dikkopje	Vliegend hert
	Bruine eikenpage	

Tabel D. "Overige Soorten" onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c

Planten	Groene nachtorchis	Roggelelie
Akkerboterbloem	Groensteel	Rood peperboompje
Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Rozenkransje
Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Ruw pazelzaad
Bekierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Scherpkruid
Berggamander	Honingorchis	Schubvaren
Bergnachtorchis	Kalkboterbloem	Schubzegge
Blaasvaren	Kalketrip	Smalle raai
Blauw guichelheil	Karthuizeranjer	Spits havikskruid
Bokkenorchis	Karwijselie	Steenbraam
Bosboterbloem	Kleine ereprijs	Stijve wolfsmelk
Bosdravik	Kleine Schorseneer	Stofzaad
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Tengere distel
Brede wolfsmelk	Kluwenklokje	Tengere veldmuur
Breed wollegras	Knollathyrus	Trosgamander
Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Veenbloembies
Dennenorchis	Korensla	Vliegenorchis
Dreps	Kranskarwij	Vroege ereprijs
Echte gamander	Kruiptijm	Wilde averuit
Franjementiaan	Lange zonnedaauw	Wilde ridderspoor
Geelgroene wespenorchis	Liggende ereprijs	Wilde weit
Geplooide vrouwenmantel	Moerasgamander	Wolfskers
Getande veldsla	Muurbloem	Zandwolfsmelk
Gevlekt zonneroosje	Naakte lathyrus	Zinkviooltje
Glad biggenkruid	Naaldenkervel	Zweedse kornoelje
Gladder zegge	Pijlscheefkalk	

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
  - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
  - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
  - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
  - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
  - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
  - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
  - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
  - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
  - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
  - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstelling en ontheffingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten').

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10. Provincie Noord-Brabant verleent bijvoorbeeld geen vrijstelling voor een aantal soorten marterachtigen.

Naast dat het type vrijgestelde soorten verschilt per provincie, kan de grond waarop de vrijstelling geldt ook variëren tussen provincies. De vrijstelling hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Zo geldt de vrijstelling op basis het voorkomen of bestrijden van '...onnodig lijdende zieke of gebrekkige dieren' alleen in Flevoland en Utrecht. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

Indien de Nationale soorten niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Vrijstelling onder gedragscode

Een andere manier om vrijstelling te krijgen is door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Hierin staan gedragsregels om schade aan beschermde dieren en planten zoveel mogelijk te voorkomen bij het uitvoeren van bepaalde activiteiten. De goedgekeurde gedragscodes staan op de website van RVO vermeld (<https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>). Let hierbij op dat voor soorten genoemd in artikel 3.1 en 3.5 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' geen geldige ontheffingsgrond is en deze activiteit daardoor niet valt onder de gedragscode. Hiervoor dient alsnog een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
- Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel E worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
 Merwedehaven - Alblaserdam
 projectnummer 411943
 27 maart 2019 revisie 04
 TenneT TSO B.V.

Tabel E. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10)

Ontheffingsgronden	VR-soorten (Artikel 3.1)	HR-soorten, Bonn en Bern (Artikel 3.5)	Andere soorten (Artikel 3.10)
1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2. Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3. Opsomming van:	X	X	X
- volksgezondheid en openbare veiligheid			
- veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
- ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
- ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
- voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	X	X	X
- dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
- ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
- schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedures

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasserdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk). De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het natuurnetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland (NNN).

Netwerk van gebieden

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een

Natuurtoets

Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden ten behoeve van 150 kV-kabeltracé Dordrecht
Merwedehaven - Alblasterdam
projectnummer 411943
27 maart 2019 revisie 04
TenneT TSO B.V.

vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Overgangsrecht

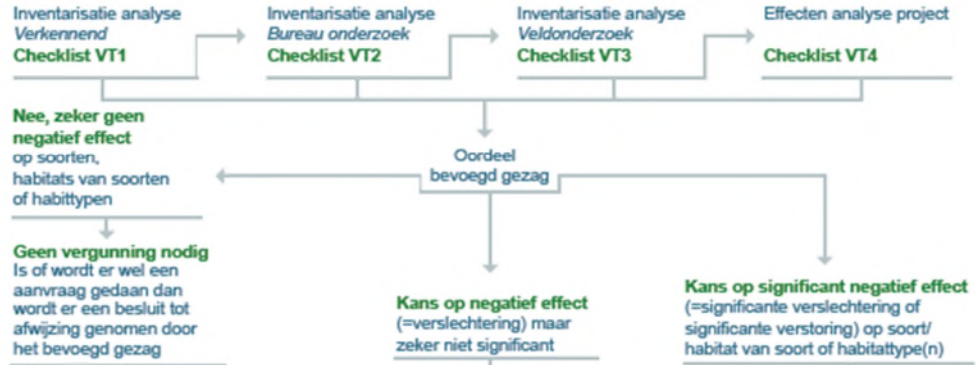
In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Wet natuurbescherming. Een Voortoets geeft aan of er wel of geen (negatieve) negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoets een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN
T. 0513-634202
E. reinier.raap@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.